

Stichting het Limburgs Landschap
Rijksstraatweg 1
5943 AA LOMM
077-4737575
info@limburgs-landschap.nl

Beste lezer,

Graag maken we als Stichting het Limburgs Landschap gebruik van de mogelijkheden om enkele opmerkingen te plaatsen bij de herziening van de landelijke doelen voor Natura 2000-soorten en habitattypen. Daarbij maken we enkele algemene opmerkingen (bij vraag 1, niet gespecificeerd naar pagina), maar spitsen deze ook toe op de voor ons werkgebied, de provincie Limburg, meest relevantie doelen (bij vraag 2, wel per pagina). Bij de habitattypes doen we nog enkele suggesties die mogelijk kunnen leiden tot verbetering van deze actualisatie.

Ten eerste schrokken we bij het aanklikken van de website waarop alle documenten en toelichting te vinden is van de laatste (zesde) regel bij het inrotekstje "In het kort". Deze stelt dat dit stuk "helderheid geeft over hoeveel genoeg is in Nederland". Hiermee wordt de (mogelijk bestuurlijk gewenste) suggestie gewekt dat via deze actualisatie de begrenzing ten behoeve van N2000 (in areaal) nu duidelijk zal worden en definitief is. Dat is natuurlijk niet aan de orde. Er is voor een aantal habitattypen geen na te streven areaal benoemd; het pakket is dus zeker incompleet. Maar daarnaast is natuur wat ons betreft nooit af. Behalve Natura 2000-gebieden zijn daarbuiten ook nog (begrensde) natuurgebieden, en daarbuiten zou gestreefd moeten worden naar basiskwaliteit natuur, zodat ook in landbouwgebied weer meer natuurwaarden komen. Zo realiseren we een daadwerkelijk gemeten staat van de natuur, die echt verbeterd, en die tot in de haarvaten van de Nederlandse maatschappij is doorgedrongen. Ook buiten N2000-gebieden zijn immers verbeteringen nodig om erbinnen de doelen te kunnen bewerkstellingen en een goede staat van instandhouding (GSVI) te kunnen behalen.

Ten tweede willen we u complimenteren met de ambtelijke actualisatie van de VHR-doelen. Het is altijd belangrijk om op basis van de meest actuele ecologische en wetenschappelijke kennis de essentiële oppervlakten vast te leggen waarbij de vastgestelde N2000-typen (soorten en habitattypen) zullen floreren. Dat doen we dus in 2025, en ook een volgende keer, rond 2032, is al voorzien. Daarna wordt echter voorgesteld om pas 12 jaar later, dus in 2044 een nieuwe actualisatie op te stellen. Dat lijkt ons te weinig, te meer daar het richtjaar voor realisatie van (zoveel mogelijk) doelen op 2025 is gesteld. Wij stellen voor om de actualisatie eens in de zes jaar te herhalen, zodat er gedurende het proces om te komen tot een adequaat functionerend N2000-netwerk regelmatig te kunnen bijsturen.

Verder valt ons bij de methodiek op dat de GSVI regelmatig is weergegeven met een minimum en een maximumareaal (weergegeven in kolom M van de overzichtstabel met habitattypen). Daarbij hebben wij geen enkel idee of daarin ook nog een onzekerheidsmarge is opgenomen. Dat laatste lijkt ons verstandig. Het behalen van de N2000-doelen is immers een resultaatverplichting, waar je niet lichtvaardig mee dient om te gaan. Mocht blijken dat arealen te klein zijn ingeschat, zal (bij onvoldoende reactie op deze onvolkomenheid) de GSVI niet in beeld komen. Daarom vinden wij het belangrijk dat bij alle habitattypen altijd minimaal het door deskundigen benoemde maximumareaal wordt opgegeven (nu is dit regelmatig rond het gemiddelde van minimum en maximum). Omdat de eventueel meegenomen onzekerheidsmarge voor ons een black box is (zit die er in? Hoe is die bepaald?) lijkt het ons zelfs wijs om daar aandacht aan te besteden in deze actualisatie, wat

eventueel tot hogere arealen zou moeten leiden. Zo verlaag je het risico op latere discussies dat Nederland te weinig gedaan heeft om doelen te bereiken.

Helaas zijn zelfs niet bij alle habitattypen arealen benoemd. Bij zulke typen (bijv. vochtige heide op hoge zandgronden) bestaat het risico van ondersneeuwen van het belang van dit habitatype. Immers, het zou zo kunnen zijn dat de arealen die geschikt geacht worden als uitbreidingslocatie niet snel in beeld komen. Op en bij deze locaties worden drukfactoren (m.n. bij vochtige heide effecten van verdroging en stikstofdepositie) dan niet effectief aangepakt, waardoor vertraging optreedt in het bereiken van de GVS. Wij dringen er dus op aan om bij alle habitattypen altijd een gewenst areaal op te nemen, waarna bevoegde gezagen en andere partijen zo snel mogelijk aan de slag kunnen om potentiële locaties te beschermen ontwikkelen. Zo'n waarde kan gebaseerd worden op een deskundigenoordeel, en bij iedere actualisatie worden aangepast op basis van nieuwe kennis.

Op bladzijde 19 wordt ingegaan op het begrip “ten minste”. Daarbij wordt gesteld dat “ ‘ten minste’ niet wil zeggen dat te allen tijde een oppervlakte [benodigd voor populatieomvang soort of habitatype] daadwerkelijk aanwezig moet zijn. De oppervlakte kan...variëren rondom de doelwaarde, maar over een langere periode dient (gemiddeld) het doel wel gehaald te worden”. Het lijkt ons wenselijk om deze stelregel minder flexibel te maken. Hoe groot zijn de marges in areaal dan? Over hoeveel jaar mag je dit gemiddelde halen? Te sterke fluctuaties rond de doelwaarde zullen ontegenzeggelijk negatieve effecten hebben op de GSVI en zijn dus ongewenst. Dit vraagt dus om scherpere formuleringen, met name bij de habitattypen of soorten waar dit van belang is. Kan dit in teksten bij de habitattypen worden toegevoegd?

Bij de beoordeling van habitattypen ging de aandacht vooral uit naar typen in categorie C en in Limburg voorkomende typen.

Vooraf een kleine vraag: waarom is de hamster niet in deze actualisatie opgenomen? Mocht dat zijn omdat er voor deze soort geen specifieke N2000-gebieden zijn aangewezen, is het zinvol dit ergens te vermelden. Nog beter is het deze soort, zeker gezien zijn kritische situatie in Nederland (en zo langzamerhand de rest van Europa) wel in deze actualisatie te bespreken.

Blz 45, zeer zwak gebufferd ven. De doelstelling (die hier wat ons betreft het maximum areaal van de GVS zou moeten hebben) wordt hier niet haalbaar geacht voor 2050. Is er daarbij rekening gehouden dat niet alleen herstel van huidige wateren, maar ook het terugbrengen van eerder drooggelegde wateren tot goede resultaten kan leiden. Vanuit de zaadbank (die mits vochtig gebleven zeer langlevend is) kunnen soorten snel terugkomen. In de opdracht van de provincie Limburg wordt nu onderzoek gedaan naar te herstellen locaties nabij Nederweert-Eind. Mogelijk kan deze informatie helpen om het areaaldoel voor zeer zwak gebufferde wateren toch dichterbij te brengen. Een te lage doelstelling mag er niet toe leiden dat kansen worden gemist.

Blz 48: beken en rivieren met waterplanten. Dit habitatype bestaat uit twee subtypen, waarbij de ene (met waterranonkels) in categorie C wordt geplaatst, en de andere (met grote fonteinkruiden) in categorie B. Dat zie je pas als je de tekst gaat lezen; in de titel staat dat dit habitatype in categorie C staat. Is het mogelijk om subtypen incl. categorisering duidelijker herkenbaar in de tekst te scheiden? (Dit komt bij meerdere habitattypen voor, en daar geldt natuurlijk hetzelfde).

Overigens vindt ook voor dit habitatype (subtype met waterranonkels) in opdracht van de Provincie Limburg onderzoek plaats naar de uitbreidingsmogelijkheden in de beken in de provincie; mogelijk kan informatie hieruit nog worden meegenomen.

Blz 50: Vochtige heiden. Ook hier zijn er twee subtypen, waarbij voor de variant op hogere zandgronden geen doel is gesteld! Waarom niet? Zoals ook al bij een reactie bij vraag 1 is genoemd is het essentieel dat bij alle typen een areaal vermeld wordt. Zie verder daar.

Blz 52: Pioniervegetaties kalkrotsen: Nu is 0,73 ha aanwezig, het aangegeven doel is 0,77 ha (maar moet volgens onze eerdere redenering 0,8 ha zijn, het maximumareaal genoemd bij de GVS). Dat is in dit geval echter wel een heel bescheiden uitbreidingsdoel. Kan een uitbreiding met 0,07 ha echt leiden tot een goede staat van instandhouding, terwijl die nu zeer ongunstig is? Het lijkt twijfelachtig. Mogelijk kunnen twee onderzoeken die de afgelopen tijd zijn uitgevoerd op initiatief van het OBN-deskundigenteam Heuvellandschap nog helpen om het areaal waarbij de GVS in beeld komt beter te onderbouwen. Een van de rapporten bekijkt de vroegere locaties van dit habitatttype, de andere richt zich meer op concrete uitbreiding (hoe, eerste ideeën waar).

Blz 53: zinkweiden: Voor dit zeer specifieke ZO-Limburgse habitatttype is geen areaal benoemd. Eind vorig jaar is echter een rapport beschikbaar gekomen (opstellen RHDHV) waarin voor het Boven-Geuldal een laatste(?) keer is onderzocht waar nog potenties zijn voor deze zeer gespecialiseerde vegetatie. Informatie hieruit zou mogelijk wel tot een onderbouwd areaal kunnen leiden; het is interessant dit rapport nog te beoordelen.

Blz 55: heischrale graslanden. Ook voor heischrale graslanden is geen areaal genoemd. Dat is met name erg lastig omdat er drie subtypen in Nederland voorkomen. Nu is volstrekt onduidelijk waar welke arealen ontwikkeld moeten worden. Ook bestaat de kans dat het kleinste subtype (van het Heuvelland) sterk ondergewaardeerd gaat worden als er grote arealen van het (ook waardevolle) type van de hogere zandgronden ontwikkeld gaan worden. Dus opnieuw: bepaal hier (per subtype) arealen, zodat bevoegde gezagen en andere partijen een richtlijn hebben waar ze aan moeten werken. Zonder zo'n richtlijn bestaat de kans dat het werk om de GVS binnen bereik te brengen stilvalt.

Blz 58: herstellende hoogvenen: Is de definitie "en verbetering van de kwaliteit tot herstel op landschapsschaal in ten minste vijf gebieden." SMART genoeg? Wat is dat: landschapsschaal? Zijn daar ha-indicaties of breedtes van bufferzones aan te koppelen? Graag zien we hier een toelichting zodat duidelijker is wat bedoeld wordt.

Blz 62: Kalktufbronnen: ook dit zeer specifieke habitatttype is als C (niet haalbaar in 2050) gekwalificeerd. Dat klopt inderdaad vanwege de na-ijleffecten van vermeste kwelstromen die nog onderweg zijn. Toch moet ons van het hart dat krachtenloos beleid er nu al voor zorgt dat na die tijd ook doelen niet gehaald gaan worden. Hoewel de actualisering hier (mogelijk) niet voor bedoeld is, mag best vermeld worden dat voor het halen van de GVS een snelle en effectieve aanpak van waterstromen in een gebied dat exact bekend is moet worden opgepakt.

Blz 63 Kalkmoeras: het areaal dat nagestreefd wordt is niet gelijk aan het vermelde maximum voor het halen van de GVS. Uit onderzoek in opdracht van het OBN-deskundigenteam Heuvellandschap komt naar voren dat de bodem van de ENCI-groef grote potenties heeft voor uitbreiding van dit type. Mogelijk kan deze informatie nog worden meegenomen bij het bepalen van een (meer) passend areaal.

Blz 66: Eiken-haagbeukenbossen: hier lijken in de toelichting de typen A en B te zijn omgewisseld. Het Heuvelland-type is niet gerabatteerd en afhankelijk van wisselvochtige waterhuishouding; dat is wel te koppelen aan op vlakke bodems gelegen eiken-haagbeukenbossen. Kijk hier nog eens goed naar.

Met vriendelijke groet,

STICHTING HET LIMBURGS LANDSCHAP